

حقوق ازدواج با غیر هم کیش

(مطالعه تطبیقی در ادیان توحیدی)

دکتر نسreen علی نیر

مدرس دانشگاه

سرشناسه : علی‌پور، نسرين، ۱۳۵۱ -
 عنوان و نام پدیدآور : حقوق ازدواج با غير هم‌کيش (مطالعه تطبیقی درادیان توحیدی) //
 نسرين علی‌پور.
 مشخصات نشر : تهران: نشر تی آرا، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۱۷۰ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۱۰-۵۹-۷
 وضعیت فهرست : فیبا
 نویسی

یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۵۹ - ۱۶۳.
 موضوع : زناشویی با غير مسلمان (فقه)
 موضوع : زناشویی (فقه)
 موضوع : زناشویی (اسلام)
 رده‌بندی شنگره : ۴۸۷/۱۳۹۴/۱۸۹BP
 رده‌بندی دیویی : ۳۶/۳۹۷
 شماره : ۲۰۹۶۳۸۳
 کتابشناسی بی

انتشارات:	تی آرا
عنوان کتاب:	حقوق ازدواج با غير هم‌کيش (مطالعه تطبیقی درادیان توحیدی)
مؤلف:	دکتر نسرين علی‌پور
طراح جلد و صفحه‌آرایی:	مهندس زهره روزبهانی
چاپ و صحافی:	ردنا
ناظر چاپ:	سعید استاذزاده
نوبت چاپ:	اول ۱۳۹۴
شمارگان:	۱۰۰۰
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۹۱۰-۵۹-۷
قیمت:	۱۳۰۰۰ ریال
نشانی:	تهران، خیابان نجات‌اللہی پلاک ۱۸۴ واحد ۶
تلفن/نمبر:	۰۲۱-۸۸۹۳۷۸۴۵
بایگاہ اینترنتی/ایمیل:	www.teeara.ir - Teeara.pub@gmail.com

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست عناوین

عنوان

صفحه

۷.....	مقدمه.....
۱۱.....	فصل اول تعاریف و کلیات.....
۱۳.....	بخش اول: تعاریف.....
۱۳.....	تعریف ازدواج.....
۱۵.....	جایگاه ازدواج در روابط بشری.....
۱۸.....	تعریف بیگانه.....
۲۰.....	بخش دوم: کلیات.....
۲۰.....	منع یا جواز ازدواج با بیگانه در ادیان توحیدی.....
۲۰.....	جواز یا حرمت نکاح بیگانه در آئین یهود.....
۲۱.....	فلسفه ممنوعیت ازدواج با بیگانه در آئین یهود.....
۲۴.....	منع یا جواز ازدواج با بیگانه در آئین مسیحیت.....
۲۶.....	بررسی منع یا جواز ازدواج با بیگانه در آئین «زرتشت» «محبوس».....
۲۶.....	بررسی منع یا جواز ازدواج با بیگانه در اسلام.....
۲۸.....	اسلام بر پایه فطرت است.....
۲۹.....	اهل کتاب چه کسانی هستند؟.....
۴۳.....	فصل دوم بررسی فقهی و حقوقی ازدواج با غیر همکیش در اسلام.....
۴۵.....	بخش اول: بررسی فقهی و تاریخی تحریم ازدواج با غیر همکیش در اسلام.....
۴۵.....	ریشه تحریم پس از هجرت.....
۴۸.....	روایات وارده در منع یا جواز نکاح با غیر همکیش.....
۵۰.....	نقدی گذرا بر روایات وارده در منع یا جواز ازدواج با غیر همکیش.....
۵۲.....	سیر تاریخی آرای فقهای اسلامی در نکاح با غیر همکیش «بیگانه».....
۶۳.....	بررسی تکمیلی و اصولی آرای فقهای اسلام و روایات وارده.....
۷۰.....	بخش دوم: ازدواج با بیگانگان از دیدگاه اسلام.....
۷۰.....	ازدواج زنان مسلمان با مردان غیر مسلمان.....
۷۴.....	شرط برابری در ازدواج در آئین اسلام.....
۷۸.....	نکاح با پیروان ادیان غیر توحیدی از منظر اسلام.....
۸۱.....	سیر زمانی نزول آیات نکاح با بیگانگان.....

فصل سوم ازدواج و ارتداد ۸۵

بخش اول: ازدواج با مرتدان از دیدگاه ادیان ۸۷	۸۷
ازدواج با مرتدان در آئین یهود ۸۷	۸۷
ازدواج با مرتدان در آئین مسیحیت ۸۸	۸۸
ازدواج با مرتدان در آئین زرتشت ۹۱	۹۱
ازدواج با مرتدان در آئین اسلام ۹۳	۹۳
بخش دوم: آثار ارتداد ۱۰۳	۱۰۳
اثر فقهی حقوقی تکرار ارتداد در اسلام ۱۰۳	۱۰۳
اجماع فقهاء اسلامی در منع ازدواج با مرتد ۱۰۹	۱۰۹
آثار ارتداد افراد مسلمان ۱۱۶	۱۱۶
آثار ارتداد پیروان کثرت مانی ۱۱۸	۱۱۸
آثار ارتداد غیر اهل کتاب ۱۲۱	۱۲۱

فصل چهارم حاشیه‌های ازدواج با غیر همکیش ۱۲۵

بخش اول: ازدواج موقت با غیر همکیش ۱۲۷	۱۲۷
بررسی منع یا جواز ازدواج موقت مسلمان با غیر همکیش ۱۲۷	۱۲۷
جواز ازدواج موقت از نظر اسلام با زنان غیر همکیش ۱۳۴	۱۳۴
بخش دوم: بررسی فقهی نکاح با ملک یمین غیر مسلمان ۱۳۷	۱۳۷
ازدواج با کنیزان غیر مسلمان ۱۳۷	۱۳۷
همخواهی با کنیزان غیر مسلمان ۱۴۱	۱۴۱
خاتمه ازدواج با بیگانگان در قانون مدنی ایران ۱۵۴	۱۵۴
نتیجه گیری ۱۵۹	۱۵۹
وزارت بهداشت و ترغیب به امر ازدواج ۱۶۲	۱۶۲
وزارت مسکن و امر ازدواج ۱۶۲	۱۶۲
وزارت دارایی و ازدواج ۱۶۳	۱۶۳
رسانه و ازدواج ۱۶۳	۱۶۳
اینترنت و ازدواج ۱۶۴	۱۶۴
وزارت آموزش و پرورش و ازدواج ۱۶۴	۱۶۴
مجلس قانونگذاری و ازدواج ۱۶۵	۱۶۵
سازمان ملی جوانان و ازدواج ۱۶۵	۱۶۵
سازمان ملل و ازدواج ۱۶۵	۱۶۵
منابع و مأخذ ۱۶۷	۱۶۷

مقدمه

حقوق ایران از آن جا که منبعث از فقه شیعی است از رشته های مطالعاتی به حساب می آید که اگر با فقه سایر مذاهب تطبیق شود در راستای تکامل نظام های حقوقی اسلامی می تواند راهگشا در جهت رفع اجمال، ابهام و نواقص قانونی فعلی باشد. فقه و حقوق تطبیقی به مزایا و نقایص نظام های حقوقی توجه نشان می دهد و از آن جا که به تطبیق بین مذاهب می پردازد به کشورهای اسلامی در راستای اعمال اصلاحات قانون گذاری کمک می کند و در روابط بین الملل برای رفع تعارض های - حله کوشش می کند هم چنین اسلام به عنوان یک دین جهان شمول و فراگیر که اینک بیش از ۱/۶ جمعیت جهان را از نظر دینی پوشش می دهد می تواند در جهت تطبیق با سایر ادیان، اختلافات و اشتراکات را شناسایی و برای بهبود قوانین برگرفته از شریعت دینی به آن متمسک گردید. اسلام بر جزیرت عرب طلوع کرد و اولین مخاطبان آن ملت عرب بودند، مردم عرب دوره جاهلی به دلیل همزیستی با کورهای متمدن مجاور خویش از روم - حبشه و ایران تأثیر گرفته اند و نظام حقوقی و فقهی اسلام که عمده قواعد آن امضایی بوده است از نظام های حقوقی همسایگان متأثر بوده اند.

از جمله شرایع الهی موسی - عیسی و زرتشت به جهت ساقط تاریخی و پیشی گرفتن قدمت تاریخی بر اسلام جدی تر و مشخص تر به آداب و رسوم مردم جاهلی شکل داده اند و حتی گروه هایی از اعراب به این ادیان گرایش داشته اند، یهودیان به دلیل حضور گسترده در جزیره العرب و مسیحی شدن کنستانتین دین یهود و مسیحیت را از نظر - ایگانه میان اعراب ارجحیت بخشیده بود. مردم نجران همه مسیحی بودند و پادشاهان غسان در شمال که توسط رومیان حمایت می شدند مسیحی بودند.

بی تردید مطالعه و مقایسه تطبیقی فقه و حقوق اسلام با شرایع سه گانه فوق آن هم در خصوص جدی ترین مسأله بشری - نکاح - و اشتراک آن در تمام ادیان توحیدی و غیر توحیدی و با توجه به حضور چشم گیر پیروان شرایع تولیدی در جامعه ای که اسلام در آن ظهور کرده است می تواند از جهات عمده راهگشا باشد. مسأله نکاح و ازدواج عادی ترین امر بشری است و در جوامعی که افراد مختلف با کیش و مذاهب گوناگون زندگی می کنند بحث وقوع ازدواج بین غیر هم کیشان یا

به تعبیر بعضی ادیان بیگانگان - از نظر اختلاف در دین و شریعت - جایگاه ویژه‌ای می‌یابد. از جمله اینکه بحث منع یا جواز آن آثاری به بار می‌آورد که اگر بررسی نکردد امکان وجود افرادی را در جامعه زیاد می‌کند که از نظر دینی قدرت تصمیم‌گیری برای انتخاب و تمیز ندارند و ادیان توحیدی توجه ویژه‌ای به منع این گونه ازدواج‌ها نموده‌اند. از آن‌جا که شرایع دینی یهود - زرتشت، مسیحیت به دلیل داشتن پیروان بی‌شمار قبل و بعد از اسلام از شرایع مشهور می‌باشند بر آن شدیم در هر یک از این ادیان ابتدا بحث منع یا جواز نکاح با غیر هم‌کیشان بررسی شود در صورت لزوم به فلسفه و ریشه ممنوعیت یا جواز آنها پرداخته و سپس به بحث ازدواج با غیر هم-کیش از منظر دین اسلام که از نظر مسلمانان آخرین و کامل‌ترین شریعت توحیدیست پرداخت. هر قدر به عقب‌تر از گیم ملاطه می‌شود که اقوام و ملل مختلف ازدواج با بیگانگان را تحریم کرده و سخت از آن اجتناب نموده است با توجه به گذشت زمان و ضرورت پیشرفت روابط بین-المللی، احساس تفرقه اقوام و ملل کمتر شده و در راستای وحدت گام‌های بلندی برداشته شده است. البته گفتنی است اسلام تفاوت‌های بسیاری با سایر شرایع و مذاهب داشته و در این زمینه گویا نسبت به شرایع پیش از خود منع‌گسترده‌تر برخورد نموده است و بررسی آئین‌های پیش از اسلام با قوانین اسلام می‌تواند حاوی ارزنده بودن و توجه اسلام به شرایط محیطی و لحاظ اجتماع را حتی در خصوص احوالات فردی قرار گیرد.

شاید بتوان گفت عرف منبع اصلی در تدوین آئین اسلام بوده است و به همین دلیل بیشتر احکام اسلام امضایی است نه تأسیسی یعنی مشاعر مقدس اسلام در جایی که عرف پسندیده‌ای وجود داشته همان را تأیید فرموده است و تنها در مواردی که الزاماً تغییراتی در عرف موجود ضروری بوده آن را تغییر داده است.

به هر حال نکات یاد شده اهمیت بحث فقه و حقوق تطبیقی را بیشتر نمایان می‌کند. از آن جهت که ازدواج به عنوان اشتراک تمام ادیان - اعم از توحیدی و غیر توحیدی - و مذاهب منشعبه از ادیان، قدیمی‌ترین اتفاق زندگی بشری است و پس از خلقت آدم و حوا خداوند بین آنان علقه زوجیت قرار داده است و از سوی دیگر هیچ جامعه‌ای را نمی‌توان یافت که تمام افراد آن از نظر آئین عبادی یکدست بوده و تابع دین، مسلک و مذهب واحد بوده باشند لذا امکان بروز واقعه ازدواج میان مذاهب و ادیان گوناگون بی‌تردید قابل پیش‌بینی بوده است و به همین جهت تمام ادیان و مذاهب به آن

توجه ویژه نموده‌اند چه آنکه ازدواج امری فردی است و به روابط خصوصی افراد برمی‌گردد اما چون ادامه نسل با ازدواج صورت می‌گیرد و جامعه از فرد فرد اعضای خانواده‌ها تشکیل می‌شود و از آن‌جا که غالباً دین و مذهب در خانواده نهادینه شده و حتی گاهی می‌توان مدعی شد که نسل به نسل به فرزندان به ارث می‌رسد مسئله ازدواج با غیر هم‌کیش و بیگانگان به لحاظ اختلاف در دین چنان واجد اهمیت است که گویا با بقای جوامع بشری پیوند تنگاتنگ دارد از همین رو نیاز به بررسی منع یا جواز آن در ادیان و مذاهب مختلف از نیازهای ضروری در هر جامعه است.

کتاب حاضر با دلیل اهمیت کمی و کیفی مسأله، ابعاد گوناگونی را در این مباحث حاضر بررسی کرده است که به نظر می‌رسد کمتر به آن به این شیوه پرداخته شده است. از آن‌جا که اسلام اولین آئینی است که به مدل پیروان خود اجازه داده با زنان ادیان دیگر ازدواج نمایند - البته با لحاظ شرایط که به ضمیمه آن پرداخته شده است - تمایز آشکاری با سایر ادیان در آن احساس می‌شود گرچه گسترش این ازدواج با غیر هم‌کیشان مورد تردید علمای اسلامی است و عمده فقها آن را ویژه مردان مسلمان با زنان صاحب کتاب می‌دانند ولی در روابط جنسی نیز برخی از فقهای شیعه و سنی این جواز را تعمیم داده و شامل افراد غیر کتاب نیز دانسته‌اند. در این جا سعی بر آن است که بدون نگاه استدلالی به اینکه آیا چنین جوازی قابل تعمیم بوده یا خیر تنها به بیان مطلب پرداخته حفظ امانت نموده برای این، تنها با توجه به آن چه فقهای هر مذهب به آن استناد نموده‌اند بدون ورود به صحت یا خطای استدلال بیان نمائیم.

زمینه پیدایش و منشأ و شأن نزول آیات را از خود قرآن، احادیث معتبره و اجماع فقها که جزء ادله اربعه تفریع اصول هستند بیان نموده و از ورود عقل شخصی و حدس و گمان شخصی در این زمینه خودداری گردیده است چه آنکه در مقام ارائه نظر، خویش را بیافته‌ام اما در خصوص ممنوعیت و بیان علت تحریم ازدواج با بیگانگان نکات جالبی وجود دارد که تا حدودی علت منع در موارد منع و جواز در موارد جواز قابل تأمل است.

می‌توان مدعی شد تنها دین الهی که در مقابل روابط انسانی صبر و انعطاف بیشتری داشته اسلام است و بدور از تعصبات مذهبی به ریشه‌های روان‌شناختی حتی علایق و سلیقه‌های بشری هم توجه کرده و حکم خود در این زمینه را خاص و موضوعی تر بیان کرده و ازدواج با غیر هم‌کیش را در تمام صور و به صورت عام تحریم ننموده است.

لذا کتابی که تقدیم می‌گردد و امید است گوشه‌هایی از دریای بی‌کران دین مبین اسلام بدون غرض ورزی نسبت به سایر ادیان و برتری جویی در کلام خود به جهات بیان موضوعی بر خواننده روشن کند که بی‌جهت اسلام را تکمله‌ ادیان قرار نداده‌اند زیرا علاوه بر لحاظ روابط ساده خصوصی به روابط پیچیده اجتماعی و اجارهایی که گاهی زندگی در اجتماع برای بشر پدید می‌آورد نیز توجه ویژه مبذول داشته است. بی‌تردید تلاش این جانب در همین راستا بوده و از خداوند ارزوی عنایت و یاری در سطر سطر این نگاشته را خواهانم.

نسرین علی‌پور

www.ketab.ir